

уравновешивается рождаемостью, миграционный прирост также не особенно велик. В последние годы государство принимает некоторые меры по стимулированию рождаемости: растут суммы выплат по беременности и родам, с рождением каждого ребенка облегчается погашение жилищных кредитов. Возможно этим объясняется некоторое улучшение показателей рождаемости в 2014–2017 годах, остается надеяться, что это долгосрочная тенденция.

Список использованных источников:

1. Национальный интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс]/ Нац. стат. комитет Респ. Бел. – Режим доступа: www.belstat.gov.by. – Дата доступа: 21.02.2019.
2. Демографический ежегодник Республики Беларусь. Стат. сб. – Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2018. – 25 с.
3. Демографический ежегодник Республики Беларусь. Стат. сб. – Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2018. – 414 с.
4. Злотников А. Г., Самлюга А.К. / Белорусская миграция в евразийском отражении. – Минск: Право и экономика, 2017. – 286 с.

Грабовецкий Александр

ст. викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

**ВИБОРИ ЯК ПРАВОВИЙ ЗАСІБ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ НАЦІЇ
У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

Формування національної ідентичності – це процес самовизначення людини у реальних та символічних конструктах етнічного та національного простору. Важливими критеріями національної єдності стають культурна, правова й економічна спільності, а у межах націй поєднуються різні етнічні компоненти. Загальнонаціональна ідентичність – ототожнення себе з певною спільнотою, її символами, цінностями, історією, територією, культурою, державними та правовими інституціями, політичними й економічними інтересами. Якщо почуття національної ідентичності виявляються слабшим за ідентичність регіональну, релігійну, культурну тощо, то нація розпадається [3].

Глобалізація, провокуючи відродження національної ідентичності у тих чи інших куточках світу разом із тим залишає чимало запитань до відповідей. Так, можна стверджувати, що певні країни відроджуючи свої ідентичності, наприклад, релігію і мову, прагнуть зберегти свою національну самобутність, загроза якій наче б то вбачається у процесах глобалізації. Проте є й інший бік цієї ситуації, який полягає у тому, що глобалізація не прагне, як виявляється, приймати до своїх лав усіх бажаючих на рівноправних засадах. Це, у свою чергу, означає, що глобалізація, будучи при цьому об'єктивним процесом руху світової історії, обирає лише ті країни, які стануть їй у пригоді, тобто будуть чимось корисними чи то в освіті, чи в економічному відношенні тощо [2].

В умовах глобалізації розвиваються наднаціональні спільноти та ідентичності, під впливом процесів європейської інтеграції постає проблема формування «європейської ідентичності» навколо загальноєвропейських цінностей. Це одна зі складових становлення особливого типу ідентичності – цивілізаційної. До соціокультурних складових цивілізаційної ідентичності відносять мову, релігію, культуру, систему цінностей, а до геополітичних – зовнішнє оточення та міжнародну політичну ситуацію [4].

В Україні питання національної ідентичності найчастіше розглядається у контексті процесу націє- та державотворення [3].

А таким творцем, тобто носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні, як це і передбачено нормою статті п'ятої Конституції України [1], є народ. Саме народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Але, як свого часу казав класик, маємо те, що маємо...

Національно-державна ідентичність України – це багатоаспектний комплекс діалектично взаємопов'язаних й взаємозалежних складних політичних, соціально-економічних, духовно-культурних, територіально-регіональних елементів масової свідомості, структура яких склалася в процесі та внаслідок тривалого історичного розвитку українського суспільства. Впродовж багатьох віків Україна перебувала у складі різних імперій, тому високий рівень ресиміляції, сильні регіональні відмінності пояснюють гетерогенність сучасної України [6].

Нинішня виборча кампанія – яскраве тому підтвердження. Адже всього лише четверте місце в рейтингу претендентів на роль обличчя держави – української держави – посів, м'яко кажучи, не зовсім український кандидат. А це значить, що свої голоси йому віддали мільйони людей. Вони прийняли таке рішення, мабуть, у пошуках загальнонаціональної ідентифікації?

Варто погодитися з Чорною В.П. щодо того, що значна частина населення країни, особливо у східних і південних регіонах України, фактично мають подвійну – україно-російську – етнокультурну ідентичність. Формування і зміцнення спільної ідентичності українських громадян і досі залишається актуальною проблемою [6].

На даному етапі політичного розвитку національна ідентичність поступається впливом регіональній та локальній (місцевій) ідентичності, а важливою складовою політичної ідентичності стає цивілізаційна ідентичність [4].

Чітким маркером саме цієї – цивілізаційної – ідентичності стала Революція гідності. Вона визначила національні пріоритети, і правильність саме цих історичних орієнтирів уже протягом п'яти років Україна навіть ціною власної крові має доводити не лише цілому світу, а насамперед самій собі. Розбурхане суспільство очікує на позитивні результати цього довгого політичного марафону.

Основними складовими консолідаційного процесу в Україні можуть стати розвиток громадянського суспільства, українська мова, спільна історична

пам'ять, загальноновизнані (на регіональному та загальнонаціональному рівні) національні герої, українська церква, формування центральних органів влади за регіональним принципом [3].

В умовах політичних трансформацій держава не тільки має поставати в ролі регулятора суспільних переговорів та дебатів, але й активним учасником подібних обговорень. Дана позиція є необхідною умовою досягнення відповідною спільнотою політичної безпеки та стабільності. Організаційно-правовий механізм, як система організаційних та нормативно-правових інструментів, спрямованих на оптимальне та ефективне використання ресурсів держави, органів місцевого самоврядування й громадянських інституцій в процесах належного конструювання національного ідентифікаційного простору, постає базовим і фундаментальним щодо інших механізмів формування громадянської нації [5].

І таким інструментом є і залишатиметься інститут виборів. Від держави вимагається лише своєчасно слідкувати, щоб інструмент цей був точним і надійним. На жаль, Виборчий кодекс, наприклад, ухвалений у першому читанні, як відомо, ще у листопаді 2017 року, так і продовжує бути наразі законопроектом.

А далі останнє слово має сказати народ. Адже згідно з Конституцією України [1] народне волевиявлення здійснюється саме через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Головне нинішнє завдання для всіх і кожного – і для «україномовних», і для «русскоговорящих» – зберегти українську державність.

Державний статус незалежної країни дає можливість формуванню цілісної громадянсько-політичної, самоідентифікованої спільноти, спроможної протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам; формуванню зв'язків громадян із власною державою як головним політичним чинником реалізації національних інтересів [6].

Тому такої значної ваги набувають виборчі перегони протягом усього цього такого непростого 2019 року. Ще не всі точки неповернення пройдені. Україна сьогодні стоїть буквально на перехресті Історії. Світової історії.

На наших теренах нині, як у фокусі, сконцентрувалися проблеми не лише донецькі, наддніпрянські чи «западєнські», а й загальнопланетарні. Ну, не дарма ж – перехрестя! Нам усім тільки треба визначитися, хто ми є у цих вселенських процесах: суб'єкти чи об'єкти? А раз так, то освітній, телекомунікаційний, мережевий простір має бути заповнений не взаємокомпрометуючими «роліками», а серйозною просвітницькою продукцією: правовими, економічними, політичними програмами.

Останнє дасть можливість широким верствам населення, і зокрема інтелігенції, бути обізнаними в тих чи інших тонкощах, особливостях глобалізації і правильно сприймати її тенденції. Це означає, що людина, розуміючи сутність глобального розвитку, буде обирати вірну позицію в його оцінці. Така постановка питання є вкрай важливою, оскільки від ідеологічного вибору подальшого існування залежить майбутнє країни [2].

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Прийнята на V сесії ВРУ // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р., № 30, стаття 141.
2. Русул О. В. Національна ідентичність і глобалізація / О. В. Русул // Вісник Національного авіаційного університету. 2010. – № 1. – С. 164-168.
3. Луцишин Г. Проблема національної ідентичності в умовах глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – № 25.
4. Малінін В. В. Процес формування політичної ідентичності в умовах глобалізації: особливості та складові // Актуальні проблеми політики. – 2013. – № 49.
5. Караваєв В. С. Організаційно-правовий механізм забезпечення формування ідентичності спільноти громадян в Україні // Актуальні проблеми політики. – 2014. – № 51.
6. Чорна Н.В. Державний суверенітет як основа національної ідентичності українського суспільства [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/download/2225/1969>.

Дворник Інна

к.е.н., старший викладач кафедри аграрної економіки
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин
Україна

ДЕМОГРАФІЧНА СИСТЕМА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Населення, його соціальне самопочуття та розвиток є визначальною ознакою суспільства, основою могутності держави, тому проблеми населення завжди залишаються актуальними. Чисельність населення, його структура, особливості відтворення, територіальна організація виступають одним з головних чинників, які визначають розвиток господарства регіону, країни й суспільства в цілому.

Вивчення демографічної системи регіону дозволяє комплексно без відриву від реальної соціально-економічної ситуації оцінити потенціал і проблеми населення конкретної території, дає можливість здійснювати ефективне науково обґрунтоване управління нею.

Актуальність вивчення демографічної ситуації Чернігівської області визначається кризовою ситуацією в процесах відтворення на її території. В межах області відбуваються найінтенсивніші в Україні процеси депопуляції і старіння населення. Ситуація, що склалася в регіоні, вимагає проведення негайних заходів щодо її подолання.

Основна теоретична й практична база демографії розкрита в працях В.О. Джамана, А.І. Доценка, Е.М. Лібанової, Т.В. Панасенко, Т.В. Тарасенко та ін.

На розвиток і функціонування демографічної ситуації впливає система чинників, які й визначають особливості розвитку регіону. Серед основних можна